

De biologische melkveehouderij is volop in beweging. Melkveehouders schakelen met tientallen tegelijk om en steeds meer supermarkten verkopen biologische melk en zuivelproducten. Biologisch melken is echter meer dan alleen een goede melkprijs, biologisch voer en een natuurlijker mineralenbalans. De aandacht voor de koe verslapt. In de melkveehouderij staat de koe centraal. En de koe verteert vanuit haar aard ruwvoer. Van dit ruwvoer wil zij allereerst leven en dan melk geven (voor haar kalf). Wij maken van haar eigenschappen dankbaar gebruik en helpen de natuur een handje. Maar hoe ver mag men gaan, bijvoorbeeld op het gebied van genetische aanleg, voederrantsoen en voortplanting?

Discussie over biologisch fokkerij-beleed gestart

Is de fokkerij nog biologisch?

Al eerder stelde Ekoland het thema biologisch fokkerijbeleid, aan de orde, aan de hand van ontwikkelingen in Zwitserland, Oostenrijk en Zuid-Duitsland, (Ekoland 4, 1998). In die landen neemt de biologische veehouderij het voortouw in de discussie over fokkerijbeleid. De biologische melkveehouderij in Nederland mag daar niet bij achterblijven. Te meer omdat de kansen voor een biologische fokkerij in Nederland verder weg lijken dan ooit. Wie kent nog een stier die niet door de tussenkomst van superovulatie of ovum-pick-up te wereld kwam? De biologische melkveehouderij maakt vrijwel alleen gebruik van KI-stieren van de gangbare fokkerijorganisaties. Zij hanteren in de regel een fokbeleid dat niet specifiek gericht is op

biologische uitgangspunten. De genetische aanleg van de stieren is gebaseerd op een gangbaar houderijsysteem met onder andere speciale teststations voor de vaarzen. De selectie vindt op jonge leeftijd plaats met een naar biologische begrippen hoge krachtvoeropname. Wil de biologische melkveehouderij dit genetisch potentieel op haar bedrijf?

Krachtvoer

Binnen de relatieve percentagenorm voor krachtvoer van Skal kan er nog altijd vrij veel krachtvoer worden aangekocht en nog steeds bijna gangbaar worden gevoerd omdat er geen absoluut plafond in zit. Maar het uiteindelijke doel van een biologische

De gangbare fokkerij-selectie vindt op jonge leeftijd plaats met een hoge krachtvoeropname. Wil de biologische melkveehouderij dit genetisch potentieel op haar bedrijf? Het uiteindelijke doel van een biologische bedrijf is een hoge zelfvoorzieningsgraad zonder veel krachtvoer. Bovendien ligt het niet in de aard van een koe veel krachtvoer te verteren. (Foto Hans Dijkstra)

bedrijfsvoering is een hoge zelfvoorzieningsgraad en daar passen grote hoeveelheden krachtvoer niet bij. Bovendien ligt het niet in de aard van een koe veel krachtvoer te verteren. Zij zet juist ruwvoer om in de hoogwaardige producten vlees en melk. De vorming van melk staat fysiologisch gezien zo hoog op de ladder, dat het door fokkerij en krachtvoergebruik makkelijk uitgebuit kan worden. Koeien kunnen geen rust meer vinden, moeten altijd vreten om hun energietekort zoveel mogelijk te beperken. Op een gangbaar bedrijf geeft dit al veel gezondheidsproblemen, laat staan op een biologisch bedrijf waar de voederwaarden van het ruwvoer toch al wat lager kunnen zijn. Dit is niet bevordelijk voor het welzijn van de koeien, die op deze manier de rust niet meer kunnen vinden die ze vanuit hun aard nodig hebben voor de vertering van ruwvoer.

Embryotechnieken en ggo's

Er zijn in Nederland bijna geen fokstieren meer beschikbaar die zonder tussenkomst van embryotransplantatie (ET) zijn geboren. Niemand ziet dat aan de buitenkant, maar in de stallen van de meeste fokkerij-organisaties staan de pinken en vaarzen wekelijks op een rij om te worden gespoeld of met echobegeleiding te worden aangeprikt voor eicellen. Op deze manier probeert de fokkerij-organisatie de genetische vooruitgang te maximaliseren. Naar Skal-normen is ET voor de biologische melkveehouderij niet toegestaan. Toch maakt de biologische melkveehouder wel gebruik van een op ET gestoelde fokkerij.

De embryotechnieken houden de deur open voor genetische manipulatie. De verleiding voor de fokkerij-organisaties is groot om daaraan mee te doen. Maar genetische manipulatie is niet acceptabel binnen de biologische landbouw. De plantensector kampt al met het probleem dat zaadgoed snel onderhevig raakt aan genetische manipulatie en dat uitgangsmateriaal vrij van ggo's (genetisch gemanipuleerde organismen) straks al niet meer voorhanden is. Om de biologische veehouderij ook vrij te houden van ggo's, en dat moet onder internationale normen, zou de deur voor embryo-technieken gesloten moeten worden.

Genetische erosie

De bovengenoemde fokmethodes brengen ook het gevaar met zich mee van genetische erosie. De Nederlandse Holsteinfokkerij kan in principe bediend worden met een paar stieren per jaar, met als gevolg op elk bedrijf hetzelfde genetische potentieel op stal heeft

De Holsteinfokkerij kan in principe bediend worden met een paar stieren per jaar, met als gevolg op elk bedrijf hetzelfde genetische potentieel. De biologische landbouw streeft echter naar het behoud van diversiteit, in het landschap met levende koeien en niet in een genenbank. (Foto Bert van Houten)

staan en de oprichting van dure genenbanken om oude rassen te 'behouden'. De biologische landbouw streeft echter naar het behoud van diversiteit in het landschap met levende koeien en niet in een genenbank.

Een geheel eigen biologisch fokprogramma lijkt haast onontkoombaar. Maar daarvoor zijn grote stappen nodig. Tot nu toe lopen de initiatieven zeer uiteen van het bedrijven van familieteel tot een bedrijfseigen koetype te komen, tot het fokken op levensduur al dan niet met behulp van aangepaste indexen. Hiertussen ligt waarschijnlijk de oplossing want het houden van eigen stieren is voor velen geen haalbare kaart en de index-initiatieven stoelen nog vaak op gangbare fokmethoden.

In Nederland houdt de FH-vereniging de traditionele fokkerij zoveel mogelijk in ere. Hierdoor zijn er nog veel bedrijven met FH-koeien die hun eigen karakter hebben behouden. Van deze vereniging kunnen we veel leren op het gebied van familieteel met het behoud van diversiteit tussen bedrijven en het toepassen van gebruikskruisingen. Maar ook andere Nederlandse rassen passen waarschijnlijk goed bij de biologische bedrijfsvoering. Koeien als

streekeigen fokproducten zou je kunnen zeggen, die in al die jaren zijn aangepast aan ons delta-land!

De discussie

Het zwaartepunt van deze discussie ligt uiteindelijk bij de gewenste biologische bedrijfsvoering. Passen we deze aan aan de moderne koe of moet het koetype een resultante zijn van de verschillende vormen van de biologische bedrijfssystemen? De afdeling Veehouderij van het Louis Bolk Instituut (LBI) wil de discussie hierover op gang brengen en veehouders en niet-agrariërs betrekken bij de keuzes die gemaakt moeten worden om tot een visie over biologische veehouderij te komen. De rundveefokkerij kan daarbij een voortrekkersrol spelen om vervolgens ook de standpunten door te trekken naar de varkens-, geiten- en pluimveesectoren.

Heeft u over het thema fokkerij-beleid een mening of nieuwe ideeën die de discussie kunnen ondersteunen, dan kunt u contact opnemen met het Louis Bolk Instituut in Driebergen, 0343 517814, e-mail louis.bolk@pobox.ruu.nl.